

Denizbank kanunu

(Resmî Gazete ile neşir ve ilân : 30/XII/1937 - Sayı : 3796)

No.
3295

Kabul tarihi
27 - XII - 1937

BİRİNCİ MADDE — Hükmi şahsiyeti haiz ve İktisad vekâletine merbut olmak ve merkezi Ankarada bulunmak üzere (Denizbank) adile bir banka kurulmuştur. Bu bankanın yapacağı muameleler bu kanun ile hususî ve ticarî hukuk hükümlerine tâbi olup bunlar hakkında Muhasebei umumiye, Arttırma, eksiltme ve ihale kanunlarile Divanı muhasebat vize ve murakabesi usulleri cereyan etmez;

İKİNCİ MADDE — Denizbankın yapacağı işler aşağıda yazılıdır:

A) Bu kanunla uhdesine geçen ve ileride geçecek olan inhisar ve imtiyazları işletmek;

B) İnhisarı tazammun etmemek şartile deniz, göl, nehir ve limanlarda ve bunların kıyılarında deniz ticareti, sanayii ve inşaatı ile denizcilik mevzularına dahil diğer her türlü işleri ve bu meyanda yapacağı deniz, göl, nehir ve liman münakalâtının mütemmimi addolunacak ve İera Vekilleri Heyeti kararile zarurî görülecek iskele ve şehirler arasında kamyon ve otobüslerle nakliyat yapmak ve bu işler için taahhüdata girişmek;

C) Denizcilik işlerinde kredi açmak;

D) Her türlü banka muameleleri yapmak;

E) Turizm işlerinin denize aid kısımlarile uğraşmak;

F) Deniz sıhhi ve içtimaî yardım teşkilâtı kurmak ve işletmek;

G) Devlet Reisine aid deniz vasıtalarını; bilûmum işletme, mubayaat, inşaat ve müteferrik masrafları karşılığı olarak İktisad vekâleti bütçesine her sene konulacak tahsisatı toptan idare etmek.

ÜÇÜNCÜ MADDE — Denizbank uhdesinde bulundurduğu hizmetleri İktisad vekâletinden alacağı direktiflere göre ifa eder.

DÖRDÜNCÜ MADDE — Denizyolları ve Akay işletmelerile Fabrika ve Havuzlar idaresi, İstanbul, İzmir ve Trabzon Liman işletme idareleri, Tahlisiye umum müdürlüğü, Devlet inhisarı altında bulunan İstanbul limanında kılavuzluk ve romorkörcülük ve diğer Türkiye sahillerinde kılavuzluk işlerini idare eden kılavuzluk ve romorkörcülük müdürlüğü ve Van gölü işletme idaresi, hususî kanunlarla kendilerine verilmiş olan inhisar ve imtiyazlar ve her nevi haklar ve vecibelerile bu kanunun meriyetinden itibaren Denizbanka itikal etmiştir.

Fenerler idaresi Devlete intikal edince bu idare de, Fenerlerin altı yüz elli bin lira olarak umumî muvazeneye dahil varidatı eskisi gibi Hazineye kalmak üzere Denizbanka raptolunur.

BEŞİNCİ MADDE — Denizbank 4 ncü madde mucibince kendisine intikal eden ve ileride ilhak edilecek olan müessese ve idarelere aid hizmetleri tamamen veya kısmen İera Vekilleri Heyeti kararile kendisine bağlı olmak üzere kuracağı hükmi şahsiyeti haiz müesseseler halinde de idare edebilir.

Bu müesseseler Hükûmetin teklifi ve Banka umumî heyetinin kararile şirket haline dahi ifrağ edilebilir. Bu takdirde hissedarların Türk olması ve hisse senedlerinin nama muharrer bulunması şarttır.

Denizbank memleket dahil ve haricinde şubeler ve ajanlıklar açabilir ve İktisad vekâletinden alacağı müsaade üzerine hakikî veya hükmî şahıslarla müştereken kendi mevzuuna dahil teşebbüslere girişebilir.

ALTINCI MADDE — Denizbankın itibarî sermayesi (50 000 000) Türk lirasıdır. Bu sermaye:

- A) Denizyolları ve Akay işletmelerile Fabrika ve Havuzlar idaresinin;
 - B) İstanbul, İzmir ve Trabzon Liman işletme idarelerinin;
 - C) İstanbul Deniz ticareti müdürlüğüne bağlı olarak icare edilmekte olan Kılavuzluk ve romorkörcülük idaresinin;
 - D) Tahlisiye umum müdürlüğünün;
 - E) Vangölü işletmesinin;
- Bu kanunun neşri tarihinde ellerinde mevcut her türlü kıymetleri ve
- F) Mersin liman şirketi ile Türk gemi kurtarma anonim şirketindeki Devlet hisseleri;
 - G) Deniz ticareti müdürlüğü elinde bulunan liman, palamar şamandıralarile bu servise aid vesaitin kıymeti;
- nden teşekkül eder.

Bunlardan başka Devletçe verilecek tahsisat ve kıymetler de sermayeye ilâve edilir.

Bu sermaye Hükûmetin teklifi ve Umumî heyetin kararile bir misline kadar çıkarılabilir.

YEDİNCİ MADDE — Dördüncü madde mucibince bankaya intikal edecek kıymetlerden evvelce usulî dairesinde takdiri kıymet muamelesine tâbi tutulmuş olanların kıymetleri bankanın teşekkülü tarihinden itibaren altı ay zarfında, biri İktisad diğeri Maliye vekâleti ve üçüncüsü banka tarafından intihab edilecek üç azadan mürekkeb bir heyet tarafından takdir olunur.

SEKİZİNCİ MADDE — Denizbank Hükûmetin teklifi ve umumî heyetin kararı ile faizli ve faizsiz, ikramiyeli veya ikramiyesiz, temettü hisselerine iştirakli veya iştiraksiz tahvilât çıkarabileceği gibi on beş seneye kadar vadeli istikrazlar da yapabilir. Bunların mecmuu tediye edilmiş sermaye miktarını tecavüz edemez. Maliye vekâleti bankanın çıkaracağı tahvilâta ve aktececeği istikrazlara kefalete mezundur.

DOKUZUNCU MADDE — Denizbankın umumî heyeti Büyük Millet Meclisinin Bütçe, İktisad ve Divanı muhasebat encümenlerinin mevcut azası ile Başvekâletten gönderilecek üç murahhasın toplanmasından teşekkül eder.

Müzakere nisabı, müretteb adedin üçte biridir. Kararlar mevcudun mutlak ekseriyetile verilir.

ONUNCU MADDE — Denizbank, umum müdür de dahil olduğu halde, bir reis ve üç azadan mürekkeb beş kişilik bir idare meclisi tarafından idare olunur.

İdare meclisi reisi, umum müdür ve azadan biri İktisad vekâletinin, azadan ikincisi Maliye vekâletinin inhası ve İcra Vekilleri Heyetinin kararı ve Reisicumhurun tasdikile tayin edilir. Üçüncü aza Umumî heyetçe intihab olunur. Tayin ve intihab olunan idare meclisi reis ve azalarının bankacılık, denizeilik ve iktisad işlerinde tecrübe ve bilgi sahibi olmaları lâzımdır. Umum müdürden maada idare meclisi reis ve azalarının hizmet müddetleri üç senedir. Müddeti bitenlerin tekrar tayin ve intihabları caizdir.

Umum müdürün biri işletme, biri fen ve diğeri de bankacılık kısımlarında bilgili olmak üzere üç muavini bulunur. Muavinler İktisad vekâletinin inhası, İcra

Vekilleri Heyetinin kararı ve Reisiümhurun tasdikile tayin olunurlar. Umum müdür muavinleri idare meclisi içtimalarına rey vermemek şartile iştirak edebilirler.

ON BİRİNCİ MADDE — Denizbankın hesapları biri İktisad ve diğeri Maliye vekâletlerince tayin ve üçüncüsü Umumî heyetçe intihab edilecek murakiblerden mürekkeb bir heyet marifetile murakabe edilir. Murakiblerin hizmet müddetleri üç senedir. Yeniden tayin ve intihabları caizdir. Murakiblere verilecek ücret Umumî heyetçe tayin olunur. Mürakibler bankanın mevcudlarını ve her türlü muamelelerini muntazaman tetkik ve murakabe ederek tetkikleri neticesini her üç ayda bir İktisad ve Maliye vekâletlerine birer raporla bildirirler. Birer nüshası idare meclisine de verilecek olan işbu raporlar sene nihayetinde umumî raporla birlikte Umumî heyete arz edilir.

Bundan başka İktisad vekâleti lüzum gördükçe Denizbankın hesap ve muamelelerini her zaman teftiş ettirebilir.

ON İKİNCİ MADDE — Denizbankın hesap senesi takvim senesidir. Senelik bilânço, kâr ve zarar hesapları müteakib senenin ilk dört ayı zarfında idare meclisi ve murakibler raporlarile birlikte İktisad vekâletine verilir. İktisad vekâleti kendisine tevdi edilen bilânço ve kâr ve zarar hesaplarını tevdi tarihinden itibaren iki ay zarfında tetkik ederek İcra Vekilleri Heyeti kararile Umumî Heyete sevkeder.

Bilânço ve kâr ve zarar hesapları Umumî Heyetin tasvibi ve tasdikile katileşir.

İşbu tasvib ve tasdik idare meclisi ile alâkadar memurların o hesap senesi için ibaresini tazammun eder.

ON ÜÇÜNCÜ MADDE — Denizbankın senelik safi kârından evvelâ % 10 u ihtiyat akçasına ayrılır. İhtiyat akçası 5 milyon lirayı buluncıya kadar bu suretle ayrımağa devam edilir. Geriye kalandan banka umumî heyetinin kararile en çok yüzde bire kadarı idare meclisine ve yüzde üçe kadarı da memurlara ikramiye olarak verilebilir. Ancak bu ikramiyeler bunların birer aylık maaşları mikdarını tecavüz edemez. Vazife kusurları tesbit edilenlere bu ikramiye verilmeyeceği gibi fevkalâde hizmet ve yararlığı görülenlere verilecek ikramiye de iki aylık maaş mikdarına çıkarılabilir. Safi kârın bakiyesi sermaye hesabına geçirilir.

ON DÖRDÜNCÜ MADDE — Denizbanka aid mallar Devlet malıdır. Bunları gâlanlar, ihtilâs edenler, zimmetlerine geçirenler veya her ne suretle olursa olsun suiistimal edenler Devlet malları hakkında ika olunan bu gibi suçlara müterettib cezalara tâbidirler.

ON BEŞİNCİ MADDE — Denizbank memurları halk ile ve mensup oldukları idare ile muamele ve münasebetlerinde hususî müesseseler ahkâmına tâbidir.

ON ALTINCI MADDE — Bu kanunla denizbank bünyesine ilhak edilen müessesattan, intikal dolayisile tevhid ve memur kadrosundan yapılacak tasarruf neticesinde açıkta kalacak memurların, bu kanunun on yedinci maddesi mucibince tekaüd kanunları hükümlerinden istifade edeceklerden maadasına mensub oldukları müesseselerde bu müesseselerin Devlete intikali tarihinden itibaren geçen her hizmet senesine mukabil birer aylık tazminat verilir ve ilişkileri kesilir.

ON YEDİNCİ MADDE — 15 şubat 1937 tarih ve 3137 numaralı kanun mucibince kurulmuş olan tekaüd sandığı bu kanunun meriyeti tarihinden itibaren (Denizbank tekaüd sandığı) unvanını alır.

Mezkûr 3137 numaralı kanun hükümleri:

A) Denizyolları ve A. K. A. Y. işletmelerile fabrika ve havuzlar idaresi memur ve müstahdemleri hakkında devam suretile tatbik olunur.

B) Tahlisiye umum müdürlüğü memur ve müstahdemleri hakkında mülga seyrisefain idaresinden müntakil memurlar nisillû tatbik edilir.

C) İstanbul, İzmir ve Trabzon limanları memur ve müstahdemleri hakkında 3023 numaralı kanunun 22 nci maddesi mucibince maaşlarından % 5 aidat kesilmeğe başlandığı tarihten itibaren tatbik olunur.

D) Yukarıdaki fıkralarda yazılı olanlardan maada Denizbanka intisab edecek sair memurlar hakkında da intisab tarihlerinden itibaren tatbik olunur.

Bu kanunun meriyetinden itibaren altı ay zarfında Denizbankta istihdamlarına Hükûmetçe lüzum görülerek Denizbanka intisab edecek maaşlı Devlet memurlarının Denizbankta geçecek olan hizmet müddetlerine, bunların Devlet hizmetinde maaşla geçen hizmet müddetleri zammedilmek suretile kendileriyle yetimleri hakkında Devlet hizmetinden aldıkları son maaş üzerinden 1683 numaralı tekaüd kanunu mucibince tahsis nuamelsi yapılır ve bu tahsisler Denizbank tekaüd sandığı tarafından ödenir.

ON SEKİZİNCİ MADDE — Denizbank tekaüd sandığının idare heyeti, bu sandıkla alâkalı kendi memurları arasından Banka umum müdürlüğüne seçilecek ve memuriyetleri İktisad vekâletince tasdik olunacak beş zattan ve Sandık müdüründen mürekkeb altı aza ile Denizbank memurları arasından doğrudan doğruya İktisad vekâletinin seçeceği bir reisten teşekkül eder.

Reislik ve azalık müddetleri bir senedir. Müddetleri bitenlerin tekrar seçilmesi caizdir. Reis ve azalar bu vazifelerini aslî vazifelerine nunzam bir hizmet olarak ve hiç bir para almaksızın ifa ederler.

İdare heyeti en az ayda bir defa behemehal ve bundan başka lüzum hâsıl oldukça reisin daveti üzerine toplanır.

ON DOKUZUNCU MADDE — Denizbankın idare ve murakabe şekilleri, idare meclisile Umum müdür ve muavinlerinin ve murakıblerinin vazife ve salâhiyetlerine memurlarının tayin, tebdil, terfi ve tecziye usulleri bu kanunun meriyetinden itibaren en geç bir sene zarfında birer nizamname ile tesbit olunur.

YIRMİNCİ MADDE — Denizbankın kendi işleri için yapacağı inşaat ve tesisata muktazi arazi ve arsalardan Devletin başka bir hizmetine tahsis edilmeyenler takdir edilecek kıymetleri üzerinden bedelleri bankanın sermayesine ilâve edilmek üzere bankaya devredilir. Gerek bu kabîlarazi ve arsalar ve gerekse bu kanunun altıncı maddesi hükümlerine göre bankaya intikal edecek gayrimenkullerle deniz vasıtaları için, intikalden dolayı, bankadan hiç bir harç ve resim alınmaz.

YIRMİ BİRİNCİ MADDE — Denizbankın deruhde ettiği hizmetlerin ifasına muktazi arazi ve arsalarla binalar belediyelerce yapılacak istimplâk hakkındaki kanun hükümlerine göre istimplâk olunur.

YIRMİ İKİNCİ MADDE — Denizbank Ziraat, Emlâk ve eytam bankalarile Sümer ve Etibanklar gibi millî kredi müesseselerinin haiz oldukları umumî hukuk ve imtiyazlardan istifade eder.

YIRMİ ÜÇÜNCÜ MADDE — Denizbankın, bankacılık işleri hariç olmak üzere, yapacağı hizmetlerden İktisad vekâletince lüzum görülenlere aid ücret tarifeleri her sene temmuz ayı içinde toplanacak ve İktisad vekâletince kendi memurları arasından intihab olunacak bir reis ve bir mütehassıs aza ile umum ticaret oda-

ları kongreleri tarafından üç sene müddetle intihab edilecek üç mütehassıs azadan ve Denizbankın kendi memurları arasından seçeceği bir kişiden mürekkeb olmak üzere ceman altı kişilik bir komisyon tarafından tesbit edilir.

Bu komisyonda gerek İktisad vekâleti, gerek ticaret odaları kongresi azaları ve gerek Denizbank yukarıda yazılı altı azadan maada lüzum gördükleri kadar müşavir de bulundurabilirler. Şu kadar ki, bu müşavirlerin mevcudiyeti istişarî mahiyette olup reye iştirak edemezler.

Komisyoneca tesbit edilen tarife İktisad vekâletinin aynen veya tadilen tasdikile meri olur. Yeni tarifenin tasdikına kadar bir evvelki tarife muteberdir.

Bu tarifeler görülecek lüzum üzerine muayyen vaktinden evvel dahi İktisad vekâletince değiştirilebilir.

Umum ticaret odaları kongresinin bu kanunun meriyetini takib eden ilk içtima ve seçimine kadar geçecek zaman için evvelki kongre tarafından bu maksadla seçilmiş olan üç azanın bu komisyona iştirak salâhiyetleri devam eder.

YİRMİ DÖRDÜNCÜ MADDE — Tahlisiye idaresinin teşkilât ve vazifeleri hakkındaki 1445 sayılı kanunun 4, 5 ve 7 nci maddelerile mezkûr kanunun üçüncü maddesini değştiren 1755 ve 1955 sayılı kanunlar;

Denizyolları işletme hakkındaki 2239 sayılı kanunun birinci maddesinin ikinci fıkrasile 4, 5, 6, 7, 8, 11, 12, 16 ve 17 nci maddeleri;

Denizyolları ve A. K. A. Y. işletmelerile fabrika ve havuzlar teşkilâtı hakkındaki 2248 sayılı kanunun 1, 4, 5, 6, 7, 9, 10, 11, 12 ve 13 ncü maddelerile mezkûr kanunun 8 nci maddesini değştiren 3014 sayılı kanun ;

Denizyolları ve A. K. A. Y. İşletme idarelerinin yaptıracakları gemiler için 10 milyon liralık tahsisat verilmesi hakkındaki 2708 sayılı kanunun 4 ncü maddesi ;

İstanbul ve İzmir limanlarının sureti idaresi hakkındaki 3023 sayılı kanunun 10, 11, 12, 13, 14, 15, 17, 19, 20, 21 22, 23 ve 25 nci maddeleri ile 16 ncı maddesinin birinci fıkrası;

Van gölü işletmesi hakkındaki 3025 sayılı kanunun 5, 6, 7, 8, 9, 10, 13, 14 ve 15 nci maddeleri;

Denizyolları ve A. K. A. Y. işletmelerile Fabrika ve havuzlar idareleri memur ve müstahdemlerinin tekaüdlükleri hakkındaki 3137 sayılı kanunun 3 ncü maddesile bu kanunun hükümlerine muhalif sair hükümler mülgadır.

MUVAKKAT BİRİNCİ MADDE — Bu kanun hükümlerine göre Denizbanka intikal edecek olan ve bilânçoya tâbi bulunan müesseselerin 1937 senesi bidayetinden intikal tarihine kadar olan muamelâtını muhtevi devir bilânçoları Denizbankın ilk senesi bilânçosile beraber Denizbank umumî heyetinin tetkik ve tasdikına arz edilir.

MUVAKKAT İKİNCİ MADDE — Dördüncü madde mucibince intikal eden idare ve müesseselerin şimdiki teşkilâtı, Denizbank tarafından yeni teşkilât vücade getirilib faaliyete başlayıncaya kadar Denizbank namına faaliyetlerine devam ederler.

MUVAKKAT ÜÇÜNCÜ MADDE — Bu kanunun dördüncü maddesi mucibince Denizbanka ilhak edilen ve muvazenei umumiyyeye dahil bulunan kılavuzluk ve romorkörcünlük müdürlüğünün 1937 malî senesi için fabrika ve havuzlara sipariş etmiş olduğu vesaitin bu kanunun meriyeti tarihine kadar ödenmemiş olan bakiye bedelleri 1937 bütçesinin 823 ncü faslındaki tahsisattan Denizbanka ödenir.

YİRMİ BEŞİNCİ MADDE — Bu kanun 1 ikinci kânun 1938 tarihinden muteberdir.

YİRMİ ALTINCI MADDE — Bu kanunun hükümlerini icraya İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

29 kânunuevvel 1937

<i>Cümhuriyet Reisliğine yazılan tezkerenin tarih ve numarası</i>	:	28 - XII - 1937 ve 1/847
<i>Bu kanunun neşir ve ilânının Başvekilliğe bildirildiğine dair Cümhur Reisliğinden gelen tezkerenin tarih ve numarası</i>	:	29 - XII - 1937 ve 1/980
<i>Bu kanunun müzakerelerini gösteren zabıtların cild ve sayfa numaraları</i>	:	Cild Sayfa 18 246 21 84,95:99,109:123,125,129,129:132